

Rozhodovalo se bez nás. Větrníky opět vadí

Rozhodovalo se bez nás, říká Vladimíra Mikle. V obci Vlčí Doly, kde bydlí, totiž mají vyrůst větrné elektrárny. „Neproběhla veřejná diskuse, žádná prezentace, žádná snaha zapojit místní obyvatele,“ stěžuje si obyvatelka. A nehodlá to nechat jen tak.

Jste jedni z občanů žijící v tradiční a dříve velmi bohaté zemědělské oblasti, kde se naše vláda rozhodla pěstovat místo obilí větrné věže.

Bydlíme v malé vesnici na Hané. Takové, kde se říká, že lišky dávají dobrou noc. Už samotný název Vlčí Doly zní, jako by to bylo někde na konci světa. Máme tu ateliér a žijeme tady už víc než 17 let. Náš život by se dal popsat jako taková malá soukromá Shangri-La: ovečky, slepice, kačeny, zahrada, sad... a hlavně klid. Klid, který je pro uměleckou tvorbu naprosto zásadní. Tento svět, který jsme si roky budovali, se začal rozpadat ve chvíli, kdy jsme se dozvěděli o plánované výstavbě soustavy větrných elektráren v těsné blízkosti našeho domova. Jedna z nich má stát necelý kilometr od nás a dosahovat výšky až 230 metrů.

Bavil se s vámi někdo o projektu v blízkosti vašeho obydlí?

Ne! Nejvíce nás ale nezasáhla samotná velikost projektu. Byl to způsob, jakým vznikal. Při způsobech naší vlády i úřadů bych to nejlépe nazvala „ticho, které bolí“. O projektu jsme se dozvěděli pozdě. Příliš pozdě na to, abychom mohli cokoliv ovlivnit. Neproběhla veřejná diskuse, žádná prezentace, žádná snaha zapojit místní obyvatele. Naše žádost o referendum byla starostou obce Věžky Bc. A. Bosákem zamítnuta. Informace jsme získali až na základě stížnosti. Do té doby se o našem okolí, našem domově, rozhodovalo bez nás. Když jsme se konečně dostali k dokumentaci projektu společnosti JIPOCAR Power Blue, s.r.o., lhůta pro podání připomínek v procesu EIA už byla pryč.

Dostává z toho zmíněný starosta nějaké benefity a vybíral jej jako veřejnou zakázku?

Starosta uvádí, že obec z projektu získá určité benefity. Ty jsou však ve srovnání s celkovým objemem investice a s trvalými dopady na krajinu i zemědělskou půdu velmi nízké. Navíc se finanční částky liší v návrhu investora a pak ve smlouvě, která byla podepsána starostou obce na 30 let. O případném osobním prospěchu starosty nemáme informace, nicméně přínos pro obec je vzhledem k rozsahu projektu a jeho budoucím výnosům natolik omezený, že to u části obyvatel vyvolává pochybnosti.

Zásadním problémem je především netransparentní postup při výběru projektu. Starosta neorganizoval žádné otevřené ani veřejné výběrové řízení. Projekt byl představen ve spolupráci s konkrétní firmou pouze zastupitelstvu, vůči níž starosta vystupuje spíše jako partner projektu, než jako nestranný zástupce obce. O záměru neproběhla otevřená diskuse s občany a informace nebyly sdíleny včas. Celý postup

tak vyvolává dojem nedostatečné transparentnosti a neodpovídajícího vyjednání podmínek.

Máte tedy podezření z korupce?

Starosta nepřistoupil k výběru projektu prostřednictvím veřejného a transparentního procesu. Místo toho obhájí jeden konkrétní záměr, spojený s relativně nízkou finanční kompenzací/benefitem, který podle našeho názoru naprosto neodpovídá trvalému znehodnocení zemědělské půdy, poklesu tržní hodnoty okolních nemovitostí, včetně té naší, ani zásahu do krajiny a její následné devalvace.

Tento postup vyvolává mezi obyvateli obce i širšího okolí pochybnosti. Část z nich má dojem, že starosta nevystupuje primárně jako volený zástupce obce, ale spíše jako soukromý agent, který prodává naši obec a její okolí investorům neveřejným způsobem a s nikým se nechce o tom bavit.

Tyto okolnosti u mnoha lidí vyvolávají silné emoce – od šoku přes bezmoc až po hluboké znepokojení. Lidé mají pocit, že čelí zásadní změně svých životních podmínek ve prospěch jiných, aniž by měli možnost se k čemukoliv vyjádřit nebo cokoliv ovlivnit.

Z našeho pohledu zde navíc není zřejmý veřejný zájem, který by tak obrovský zásah ospravedlňoval. Evropské závazky přitom obecně směřují k umisťování podobných projektů na nepotřebné plochy, nikoli na nejkvalitnější zemědělskou půdu.

Jak toto chcete řešit?

Situaci chceme řešit především prostřednictvím veřejného protestu a informováním dalších obdobně dotčených lokalit napříč Českou republikou. Pokud by se jednalo o ojedinělý případ, bylo by možné jej řešit na regionální úrovni. Podle našeho názoru se však jedná o širší problém, který přesahuje hranice jednotlivých obcí.

Celá situace v nás vyvolává značné znepokojení. Do procesu jsou zapojeni i veřejně známí političtí představitelé, kteří mají o projektu povědomí. Zároveň panuje přesvědčení, že dochází k rozporům s pravidly vyplývajícími z evropské legislativy, zejména pokud jde o umisťování projektů na vysoce kvalitní hanáckou černoze, která patří mezi nejurodnější půdy ve střední Evropě.

Domníváme se, že odpovědní političtí představitelé mají o problematice dostatek informací. Směrnice Renewable Energy Directive III totiž jasně předpokládá, že tzv. akcelerační zóny mají být vymežovány s ohledem na minimalizaci konfliktů – tedy typicky mimo nejcennější zemědělskou půdu či jinak citlivá území. Zatím se to jeví jako maximalizace konfliktů: UNESCO, NATURA 2000, ZEMĚDĚLSKÝ PŮDNÍ FOND...

O to více vyvstávají otázky, proč jsou v konkrétních případech zvažována řešení, která jdou proti tomuto principu. Nabízí se proto zásadní otázka, jak si tuto situaci vysvětlit. Zda jde o selhání koordinace a kontroly na úrovni politické reprezentace, nebo o vědomé rozhodování, které jde přímo proti zájmům vlastních voličů.

V obou případech jde o velmi závažný problém. Pokud mají odpovědní politici o situaci informace – a nic nenasvědčuje tomu, že by je neměli – je obtížné přijmout, že k těmto krokům dochází bez jejich vědomí. Pokud naopak vědomí mají, a přesto nedochází k nápravě, vyvolává to oprávněné pochybnosti o jejich roli i odpovědnosti.

Podle našeho přesvědčení zde nejde o naplňování evropských závazků. Ty naopak předpokládají šetrné umisťování projektů mimo nejcennější půdu. V tomto případě však dochází k pravému opaku – k zásahu do krajiny a k ohrožení tradiční, vysoce úrodné černoze.

Takový postup proto nelze vnímat jinak než jako rozhodování, které zásadním způsobem poškozuje veřejný zájem i důvěru občanů v to, že jejich zástupci hájí jejich skutečné potřeby.

Vzniká tak otázka, jak tuto situaci interpretovat. Zda dochází k nesouladu mezi jednotlivými úrovněmi politické reprezentace, nebo zda jde o vědomé rozhodování, které nebere dostatečně v úvahu zájmy místních obyvatel.

Jiné vysvětlení pro současný stav se hledá obtížně. Podle našeho přesvědčení zde nejde o naplňování evropských závazků, které obecně směřují k využívání méně hodnotných ploch, ale o zásah do krajiny a kvalitní zemědělské půdy, která má dlouhodobou hodnotu.

Tato skutečnost v nás vyvolává vážné obavy o budoucnost krajiny i způsob rozhodování o jejím využití.

Jste v této situaci sami?

Ne, není to jen náš příběh. Postupně jsme zjistili, že nejde o jednu obec, ani o jeden projekt. V okolí Kroměříže se plánuje rozsáhlá výstavba větrných parků napříč několika obcemi. V souhrnu může jít o jeden z největších záměrů tohoto typu v České republice. To, co jsme prožívali my, není výjimka. Je to realita, kterou dnes zažívají desetitisíce lidí v postižených oblastech a nejméně statisíce, možná miliony v takto zbytečně devastované cenné krajině. Lidé, kteří se snaží pochopit, co se děje. Lidé, kteří se ptají – a často nedostávají odpovědi.

Co úřady?

Mlčení. Stále nic než mlčení. Úřady nekomunikují. Ministerstva mlčí. Ministryně pro místní rozvoj dokonce napsala dopis budoucím signatářům petice, že se s nimi nemá čas bavit. Copak je tohle za přístup k „místnímu rozvoji“ v zemědělské a turistické oblasti? Bylo snad pro paní Zuzanu Mrázovou zřízeno po volbách nové Ministerstvo větrného developmentu s právem přidělovat k nenávratnému zničení bonitní pozemky v krajině a u našich domovů? A takto se rozhoduje o našich životech, našem zdraví i budoucnosti krajiny, ve které žijeme. To má do demokracie velmi daleko.

Co proti tomu sami děláte?

Aktivita jednotlivce může změnit proces. Během Vánoc namísto sváteční atmosféry jsem připravovala fotovizualizace dopadů projektu na historické panorama Květné zahrady a Arcibiskupského zámku. Oslovila jsem instituce, které mají chránit kulturní dědictví: Národní památkový ústav, Ministerstvo kultury České republiky, Arcibiskupství olomoucké nebo Českou komisi pro UNESCO. Upozornila jsem na to, že památka UNESCO může ztratit svůj statut, pokud se začnou tyhle monstrózní projekty realizovat. Na základě těchto podnětů byl proces EIA znovu otevřen. Konečně

jsme tak mohli podat připomínky – konkrétně za Zlínský kraj. Do té doby totiž z naší oblasti neodešla jediná připomínka. Ne proto, že by lidé souhlasili, ale proto, že o projektu jednoduše nevěděli.

Co na to zastupitelstvo?

Zastupitelstvo nám téměř rok tajilo, že odsouhlasilo výstavbu větrného parku v katastru obce. Julius Fučík by z nich měl radost. Ale my přece už pár desítek let žijeme v demokracii a ne v protektorátu nebo v jiné totalitě, nebo je to jinak???

To snad není možné, není to pomalu na trestní oznámení na ty zastupitele?

Mám pocit, že v dnešní době zákon platí jako bič pouze pro slušné a pracovité lidi, a otvírá nespočet možností pro skupiny, které nemají žádné zábrany. Morální odpovědnost, poctivost, úcta k tradici jsou pro ně cizí nebo archaická slova. Teď nám jde především o to domoci se svých práv, a s takto jednajícími „volenými zástupci“ je to téměř nemožné. Nevíme, co je k takové okázalé přezíravosti vedlo. Pokud za nimi mezitím docházeli developeři nebo jejich zástupci, radili nám odborníci podat i podezření z korupce, někteří z nás to zvažují. Pokud by nás mohl takto zákon ochránit, určitě nějaká oznámení na jejich netransparentní jednání lidé podají. Považujeme takové jednání i v dané situaci za neobhajitelné a nelze je přehlížet nebo tolerovat.

Každopádně už takovou druhou chybu u voleb na podzim neuděláme.

A co bylo dál, když jste to zjistili?

Po znovuotevření procesu přišla vlna reakcí. Během krátké doby odešly desítky připomínek. Jednou z nich byla i petice, kterou podepsalo více než 800 lidí. Najednou bylo zřejmé, že nejde o hlas jednotlivce, ale o sdílenou obavu celé komunity. Připomínky se týkaly celé řady zásadních témat: ochrany přírody v rámci soustavy NATURA 2000, která se nachází ve stejném katastru jako plánované elektrárny, zásahů do krajinného rázu, dopadů na vlastnická práva obyvatel, zdraví a kvality života.

Zcela zásadní byla ale otázka dopadu na památku UNESCO v Kroměříži. Právě proto bylo požadováno zpracování tzv. HIA – Heritage Impact Assessment. HIA je odborné posouzení určené pro projekty, které mohou ovlivnit památky světového významu. Posuzuje nejen přímé fyzické zásahy, ale i vizuální dopady, změny krajinného kontextu nebo kumulativní vlivy více projektů.

Musí popsat hodnoty památky, které jsou chráněny, vyhodnotit, jak by je projekt mohl narušit, pracovat s vizualizacemi a pohledovými analýzami, a navrhnout případná opatření. Klíčové je, že má jasně určit, zda je projekt s ochranou památky slučitelný. Právě absence tohoto posouzení byla jedním z hlavních důvodů, proč Olomoucký kraj nyní rozhodl o vrácení dokumentace k přepracování. Není to konec. Ale je to moment, kdy se původní ticho změnilo v hlas. A ten hlas už není možné přehlédnout.

Jak budete hlídat nezávislost zpracování HIA – Heritage Impact Assessment?

To je zajímavá otázka. Pokud by to měl zadat developer určitému zpracovateli, aby to udělal podle jeho potřeby, anebo někdo uplatit úředníky, kteří to schvalují, znamená to jenom oddálení procesu, který za našimi zády někdo dopředu naplánoval. Zatím jsme

ve stavu, kdy se toto podařilo prosadit, ale hlídat to budeme muset, a to i veřejně a zákonnými prostředky. Nejlépe veřejnou mezinárodní oponenturu a nezávislé osobnosti s prokazatelnou odborností v oblasti památkové péče. Vzhledem k církevnímu charakteru památek by bylo možná zajímavé pozvat i odborníky z Itálie nebo z Vatikánu. Tam nestaví větrníky nad kostely dokonce ani mafie v Palermu.

Jak hodnotíte současnou situaci?

To, co se děje u nás na Hané, není výjimka. Je to příběh, který se dnes opakuje napříč celou Českou republikou. Není to samo sebou, někdo to organizuje a někdo u toho záměrně převrací evropské zákony i práva občanů. Tisíce lidí zažívají kvůli této zvrácené vládní politice stejné zoufalství. Nedostatek informací, ticho ze strany úřadů, pocit, že o jejich budoucnosti bylo rozhodnuto bez nich. Ten pocit pravděpodobně znáte. Pocit, že o vašem domově rozhoduje někdo jiný. Že jste byli vynecháni. Že mluvíte – a nikdo neposlouchá.

Tohle není ekologie, ani nám to z Bruselu nepřikazují. To je český výprodej krajiny a česká korupce, kdy si to máme z vlastních daní zaplatit. Nerozumím, jak je vůbec možné, že se opět do Česka valí nová vlna baronů. Každý, kdo platí účet za elektřinu, ví, kolik nás stála a pořád stojí ta „skvělá“ investice do solárních panelů a hlavně baronů. Teď se k tomu přidávají ještě větrníky, které jsou finančně mnohem náročnější a česká ekonomika už tak skomírající dostane poslední smrtící ránu. Při nejvyšší ceně elektrické energie na světě můžeme o konkurenceschopnosti pouze snít.

Považujete tohle za přístup demokratického státu?

Říkáme tomu demokracie. Ale je to ještě demokracie ve chvíli, kdy se bezradní občané marně domáhají informací, které má k dispozici druhá strana – investor či úřady – a přesto zůstávají nedostupné? Kdy lidé nevědí, kudy kam, a přitom se rozhoduje o jejich domovech? Jak máme chápat demokracii, když se instituce, které mají občany chránit, uzavírají, mlčí nebo rozhodují bez nich? To, co se stalo u nás, není jen selhání komunikace. Je to selhání principu. Pokud se zastupitelstvo malé obce rozhodne téměř rok mlčet o projektu, který může zásadně ovlivnit životy tisíců lidí, pak nejde jen o technický problém nebo jeden konkrétní záměr.

O co mají lidé největší obavy? Jsou to jejich děti, je to krajina, zdraví, znehodnocení majetku?

O tom už bylo řečeno i naspáno mnoho. Evropská unie dnes prvně v Bruselu vytváří hygienické normy, česká vláda chce dovolit větrným developerům stavět svá monstra 500 metrů od našich domovů. Takovou beznaděj mnozí z nás nezažívali ani při sovětské okupaci, jejich tanky byly menší a snažili se nám je nevystavovat na očích a u domů. Nejde přitom jen o vizuální dopad, hluk nebo změnu krajiny. Do české kotliny vstupuje i téma infrazvuku – fenoménu, který se šíří na velké vzdálenosti, nelze jej jednoduše odstínit a jehož dopady na člověka jsou stále předmětem odborných debat. O to větší důvod by měl existovat pro otevřenou diskusi, transparentnost a opatrnost.

Máte ještě vůbec důvěru ve vládu po volbách nebo krajské zastupitelstvo?

Demokracie nemůže fungovat bez důvěry. A důvěra nemůže existovat tam, kde lidé místo dialogu zažívají ticho a místo odpovědi sklíčení a beznaděj. Je naší společnou

odpovědností trvat na tom, aby rozhodování o krajině, ve které žijeme, bylo otevřené, srozumitelné a spravedlivé. Aby lidé nebyli obejiti, ale byli slyšeni. To současná vláda odmítá. Ale pokud vám zavřou dveře, má smysl klepat dál. A když se neotevřou, má smysl na ně začít bušit. Ne proto, že je jisté vítězství. Ale proto, že jde o náš domov, naši krajinu, náš život. Máme právo si jej vymoci i za něj bojovat. A někdy právě v okamžiku, kdy už člověk nemá sílu, se něco pohne.

Nevzdávejme se!!!